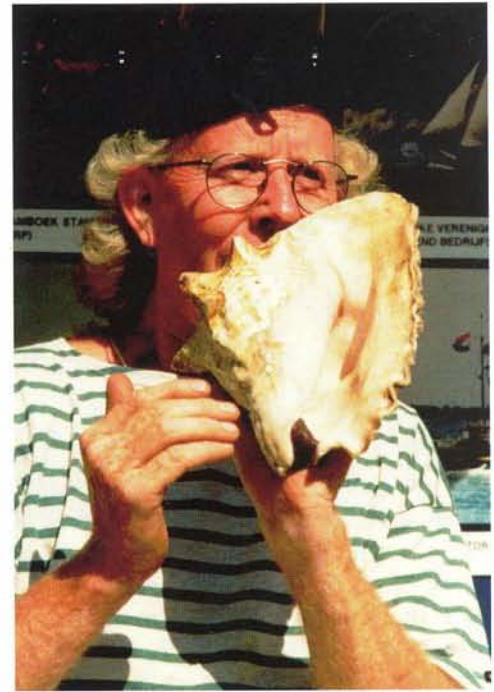


Thedo Fruithof, de man van het maritieme erfgoed



Thedo Fruithof, blazend op zijn hoorn.
Foto Wim de Bruijn.

Zijn zestigste verjaardag vierde Thedo Fruithof in Tasmanië, waar hij was uitgenodigd voor het Wooden Boat festival, waar Nederland dit jaar gastland was. Op verzoek van de organisatie heeft hij ook een zeecontainer daarheen verzonden met enkele typisch Nederlandse schepen, zoals een tjotter en een ijszeiler. Het schetst hem bij uitstek: gewaardeerd om zijn bijna ongelofelijk grote kennis van traditionele scheepvaart van Europa en van Nederland in het bijzonder, altijd open voor nieuwe avonturen en contacten en alles aan elkaar organiserend. Door zijn ontwapenende charme en altijd zichzelf blijvend, wordt hij gemakkelijk uitgenodigd en weet hij kennis uit te wisselen en steeds weer nieuwe contacten te leggen.

Zijn vrienden beweren dat Thedo *in het water* geboren is. Dat kun je zeker ook zeggen van de boeren in zijn geboorteplaats Breukelen, dichtbij Utrecht.

In 1947 gebruikten zij nog schepen om hun producten naar de markt te brengen en het vee van de ene wei naar de andere te vervoeren. Maar de vader van Thedo bracht zijn zoon gewoon elke dag met de fiets naar school. Op jonge leeftijd kreeg Thedo van zijn vader een jol, maar dan moest hij wel eerst leren zwemmen. Iedere ochtend, voordat hij naar school ging, trok hij een paar baantjes en toen hij het zwemmen onder de knie had, maakte hij zich ook het zeilen al snel eigen. In zijn hele jeugd

kreeg hij veel vrijheid om zelf op ontdekkingsstocht te gaan, zich wel altijd geruggensteund wetend door zijn ouders.

Vaartradities

In de winter, als de plassen in de omgeving bevroren waren, was niet alleen het schaatsen populair, maar ook het zeilen met ijsschuiten. Tijdens de vakanties bracht de familie Fruithof bezoeken aan België, Frankrijk en Zwitserland, waar ze wandelden, zeilden en tochtjes met een kano maakten. Zo kwam Thedo al als klein jongetje in contact met verschillende vaartradities.

De plaatselijke huisarts in Breukelen was in

**Interviews van
John Robinson en Ron de
Vos aangevuld door
Hendrik Boland**

het bezit van een botter, de EB 40. Hij vroeg of Thedo hem wilde helpen bij het zeilen ermee. Thedo vond dat prachtig en was regelmatig aan boord van de botter te vinden. Als de dorpingen dringend medisch advies nodig hadden en ze konden de dokter niet bereiken, belden zij soms zelfs naar het huis van Thedo om te vragen of de dokter weer uit zeilen was.

Op 13-jarige leeftijd hielp Thedo een vrouw uit Breukelen, die haar man tijdens de oorlog had verloren. Zij voer rond met een tjalk als parlevinker en bracht levensmiddelen naar de bewoners langs de plassen. Maar zij dronk nogal veel, met als gevolg dat Thedo regelmatig de helmstok bediende. Achteraf lijkt het

zware last voor een jongen, maar hierdoor kreeg Thedo het varen op bijna natuurlijke wijze goed onder de knie.

SSRP

Toen de huisarts hem over een tjotter vertelde die in verwaarloosde staat in een schuur bij zijn broer lag, bood Thedo hem aan deze te restaureren. Hij kocht het boek *Ronde en Platbodemjachten*, geschreven door Huitema, en dat werd zijn bijbel. Met behulp van de huisarts die in Elburg schepen had leren restaureren, leerde hij breeuwen en gangen branden. Hij gebruikte daarvoor gewoon het riet dat langs de plassen stond.

Thedo was ook vaak als bemanningslid te vinden op andere oude schepen die meededen aan de reünies van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) en hij leerde mensen kennen als de jachtbouwer Pier Piersma. "In die tijd dacht ik nog - naïef als ik was - dat als ik huisarts werd, ik ook een botter zou kunnen bezitten." Maar voor deze geweldige prestatie op zo'n jonge leeftijd ontving hij wel de Edgar Donckerprijs uit handen van prinses Beatrix, de beschermvrouwe van de SSRP.

In 1967 schreef hij zich in als medisch student in Utrecht. Hij had het echter erg druk. Hij hielp in die tijd de jongerenafdeling van de SSRP oprichten, schreef de eerste artikelen voor een nieuw tijdschrift voor bottereigenaren en werd voorzitter van een studentenuitgeverij. Hij had nauwelijks tijd voor zijn studie. Bovendien werd hij zich, zoals velen met hem in de jaren zestig, bewust van andere zaken in de wereld. Grote groepen mensen zonder gezicht en identiteit werden onderdrukt. Rijk hield arm in een vaste omstrengeling. Hij gaf zijn studie op, met als gevolg dat hij voor de militaire dienst werd opgeroepen. Die tijd gebruikte hij om na te denken over zijn toekomst.

Hij besloot scheepstimmerman te worden. Door zijn omgang met handwerkslui kwam hij er echter al snel achter dat de traditionele vakkennis wat betreft het vissen en het boten bouwen, steeds minder werd. Hij wilde zich op een andere manier met historische schepen gaan bezighouden.

Educatief medewerker

In 1973 ging hij parttime werken als stagiair conservator in het Visserijmuseum van Vlaardingen en organiseerde een tentoonstelling over haringbuizen. Hij deed onderzoek naar andere schepen en kwam in contact met mensen uit andere maritieme musea. Een wereld ging voor hem open. Er was pas een documen-

tatiecentrum voor maritieme musea opgericht met de bedoeling om die kennis te centraliseren. Hij hielp mee met het op een uniforme manier te inventariseren. Een model of een voorwerp werd op eenzelfde manier beschreven, waarna het in een computer gebracht kon worden. Een nieuw tijdperk trad aan, hoewel er op dat moment nog gebruik gemaakt werd van ponskaarten.

Tijdens één van de vergaderingen in 1974 van de SSRP in het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen ontmoette hij Udo Vroom, de toenmalige directeur van het museum. Vroom vroeg hem of hij educatief medewerker wilde worden in het Zuiderzeemuseum.

"Ik wist niet wat er met dat begrip bedoeld werd, maar ik wilde heel graag. Het was een rijksmuseum, dus ik kwam tussen ambtenaren te werken. Ik hield van het vrije leven, maar dit vond ik ook wel leuk. Vooral omdat de functie educatief medewerker een nog niet ingevuld beroep was. In het museum begon men na te denken over hoe je over een voorwerp meer kunt vertellen in plaats van het alleen maar te laten zien. Ik kwam met het idee om in de schepenhallen uit te leggen waarom een botter een bun heeft. Men was er altijd van uitgegaan dat je dat niet hoefde uit te leggen aan de mensen, dat weten ze al. Het had iets elitairs. Ook de term 'doelgroep' kwam naar voren: voor wie doe je het?" Het Zuiderzeemuseum was later ook een van de eerste musea die in Europa het idee 'living history' begon te ontwikkelen.

Er werd hem ook gevraagd mee te helpen bij het opzetten van het Buitenmuseum dat de tijd van 1880-1932 wilde laten zien, de tijd van vóór de Afsluitdijk. Er stond alleen een kerkje en men was bezig met een vissershuisje. De rest was opgespoten land en voor een deel een werkhaven. Het idee was namelijk al voor de oorlog ontstaan. Thedo won al snel het vertrouwen van zijn medewerkers. Hij had een leidende rol in het ontwikkelen en bouwen van het uitgebreide buitengebeuren langs het labirint van kanalen en dijken dat het museum nodig had om de opnieuw opgetrokken gebouwen en workshops in een passende omgeving te laten zien.

Van Peter Bakker, de bouwkundige, leerde hij tekenen, zodat hij een schip op papier kon zetten en opmeten.

Wars van conventies

Het educatieve werk werd echter steeds minder. Hij zorgde er niet alleen voor dat de collectie traditionele werkschepen werd uitgebreid. Hij beschreef ook wat men op deze schepen deed en bewaarde de handwerk gereedschappen die dagelijks door vissers, boeren en

botenbouwers werden gebruikt en die door de meeste curators over het hoofd waren gezien. Tijdens een werkbezoek zou de inmiddels koningin Beatrix een rondleiding krijgen door het museum en aansluitend met *De Groene Draeck* deelnemen aan admiraalzeilen. Alle werknemers waren goed geïnstrueerd over het strenge protocol en ook Thedo moest op zeker moment tekst en uitleg geven. Maar helemaal buiten de voorschriften om vertelde hij Beatrix dat hij tijdens het admiraalzeilen de blazer van het museum zou besturen en een heel ontspannen gesprek tussen de beide schippers volgde. Dat is Thedo ten voeten uit: wars van conventies en gemakkelijk contact makend.

Samen met Wim de Bruijn, oprichter-uitgever van *Spiegel der Zeilvaart*, organiseerde Thedo een bijeenkomst waar 120 verschillende traditionele Nederlandse vaartuigen voor de eerste keer samen kwamen. Deze gebeurtenis was de voorganger van latere bijeenkomsten in Bretagne waar uiteindelijk de Douarnenez- en Brest-festivals uit voortvloeiden. In Douarnenez ontmoette Thedo Anne Burlat en zegde haar zijn museale steun toe voor het eerste Brest-festival in 1992. Hij charterde een Nederlandse coaster die volgeladen werd met schepen voor de Nederlandse afvaardiging voor Brest en Douarnenez.

Zelfstandig

In 1995 ging het museum echter een andere richting op. Er was geen plaats meer voor zijn vakkennis. Thedo aarzelde tussen de bescherming en de diepgang van het museum en zijn enthousiasme om kennis te verzamelen en uit te wisselen als op een markt. Het organiseren van evenementen en later de beurs won de afweging glansrijk en hij ging als zelfstandig organisator en adviseur verder.

Vanaf die tijd zag je Thedo met zijn aanstekelijke glimlach daar waar maar schepen waren, van Larvik tot Nioularge. Hij had een belangrijke inbreng om het nationaal erfgoed tijdens de Sail Amsterdam-evenementen aan het publiek te laten zien. Met andere amateurmusici vormde hij het schelpenorkest de Kinky Horns en was daarmee aanwezig bij de tewaterlating van de replica van de *Batavia* in Lelystad in 1995 door koningin Beatrix. Het schip werd begroet met een fanfare, geblazen op grote zeeschelpen. Een idee dat ze geleend hebben van de oude Spencer Tracy-film van Kipling's *Captain Courageous*.

In 1996 coördineert hij tijdens het Brest-festival het hele Noord-Europese dorp. Naast de hele organisatie kondigt hij ook nog het muzikale drama over de kabeljauwvisserij op de Grand Banks aan en doet mee met het 'schelpenorkest'. Hoewel de liedjes allemaal in het

Nederlands waren, illustreert het succes van deze opvoering in veel andere landen. Thedo's overtuiging dat muziek de taalbarrière kan overbruggen. Het blijft een belangrijk element in de vele maritieme evenementen die hij organiseert.

Tijdens zijn bezoeken aan maritieme festivals en conferenties over heel Europa komt Thedo tot de overtuiging dat er behoefte is aan een marktplaats, waar producten, kennis en ervaring kunnen worden uitgewisseld. En zo is de *Klassieke Schepenbeurs* ontstaan die hij elk jaar, samen met Wim de Bruijn, in de herfst organiseert, in achtereenvolgens Spakenburg, Lelystad, Enkhuizen, Medemblik en in 2006 weer in Enkhuizen. Deelnemers worden van tevoren gescreend of zij wel passen in dit thema, dus geen verkoop van koekenpannen met een antiaanbaklaag of elektrische broodroosters. Eminente sprekers worden uitgenodigd om lezingen te houden of mee te doen aan discussies over hoe traditionele schepen het beste bewaard kunnen blijven. Hoewel in hoofdzaak gericht op de Nederlandse markt neemt het aantal buitenlandse deelnemers, bezoekers en sprekers elk jaar toe: uit België, Frankrijk, Duitsland, Noorwegen en Engeland komen liefhebbers van klassieke schepen naar de beurs.

Hartstocht

Thedo is het hele jaar zo druk met het organiseren van de beurs en alle andere vrijwilligers activiteiten dat hij nauwelijks tijd heeft om met zijn eigen traditionele Stavense jol te varen. Die staat dan ook onder een boom in zijn tuin. Hij werkt vele uren voor de *Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen* (FONV), de overkoepelende organisatie van alle traditionele vaartuigenorganisaties in Nederland. Vroeger kon er nog wel een botter gekocht worden voor roo gulden en een fles jenever, maar Thedo is ongerust dat de toekomstige generatie van klassieke zeilers niet meer in staat zal zijn om dit soort schepen te kopen door de voortdurend stijgende prijzen. Hij adviseert als lid van het restauratiefonds over subsidies voor het restaureren van schepen. Zijn onpartijdigheid in deze netelige beslissingen staat buiten kijf. Hij pleitte voor een terugkerend fonds, dat leningen tegen lage rentes verstrekt om restauraties te bekostigen. Alleen als het schip verkocht zou worden, dan moet daar een deel van terugbetaald worden aan het fonds. Het fonds is inmiddels van start gegaan en er zijn al heel wat aanvragen ingediend. "Mijn hartstocht is het water, hoe de mens het gebruikt en ervan geniet", zegt Thedo. "In Nederland hebben wij veel ervaring en ik wil dat graag delen met andere landen." Zo heeft



Thedo was ook heel actief in Douarnenez. Foto Wim de Bruijn.

hij met het Franse tv-programma *Thalassa* samengewerkt aan een groot aantal items over klassieke schepen. Hij is als eregast aanwezig geweest bij een rituele verbranding van een vissersschip in Kroatië en werd op Sicilië tijdens een congres onthaald als de Noord-Europese expert van de zoutcultuur. Hij heeft overal in Europa contacten en die houdt hij allemaal bij in een geweldige database. Zijn kennis van maritieme evenementen over heel Europa is verbazingwekkend en hij houdt een uitgebreide kalender bij op de website www.european-maritime-heritage.org. Sinds 1998 is hij secretaris van deze organisatie, de European Maritime Heritage (EMH), die zich voornamelijk bezighoudt met het bewaken van het actief varende maritieme erfgoed, maar verder vooral een netwerk is om kennis en ervaring uit te wisselen.

Een bezoek aan een bootshow of festival aan de zijde van Thedo duurt uren. Hij wordt overal begroet en moet met iedereen even bijpraten. Tijdens het laatste Brest-festival zat Thedo met zijn karakteristieke Volendamse visserskalotje op - geërfd van zijn vader - aan het roer van een Japanse vissersboot en van een Kroatische *falkusa*, samen met de bemanning etend en muziek makend. In Klaipeda zeilt hij aan boord van een Kurenas met de bouwer die hij tijdens Sail Amsterdam ontmoet heeft.

Thedo Fruithof spreekt vier talen, maar meer nog spreekt hij de universele taal van de liefde voor het water. En daarmee is hij de aangevoelde persoon om de rol van bruggenbouwer voor de maritieme cultuur te spelen. Heel Europa profiteert daarvan en nu zelfs daarbuiten, zoals Tasmanië. 

Overzicht Beurs Klassieke Schepen 2006. Foto Theo Kampa.

